

Еще одним трендом перехода обучения в режим онлайн, стало появление самых разнообразных чатов. Их число растет с большой скоростью. Можно вспомнить шутки известных стендап комиков которые шутят как являясь родителем одного ребенка в саду, являются участниками двух связанных с садом групп. Очень часто группы дублируются, являются не информативными и временными. Стало распространённым явлением создавать группы однодневки для сдачи денег на день рождения или для сбора ответов на задания текущего, рубежного и итогового контроля или еще для кучи малозначимых поводов. Зачастую вас добавляют в группу даже не спросив на это вашего согласия. Действительно это отнимает время и заставляет задуматься, а можно ли создавать подобные группы, не поинтересовавшись предварительно о желании самого человека стать участником той или иной группы.

Анализ ответов на 5 вопрос показал, что 45% опрошенных совершали подобное часто и 30% очень часто. А значит в студенческой среде практически не распространено правило сетевого этикета предполагающее предварительно поинтересоваться о желании респондента стать участником того или иного группового чата.

Действительно соблюдение этих не сложных правил цифрового этикета способно облегчить нашу онлайн жизнь, занимающую все большее время. Потребность и запрос на вежливость в сети все больше формируется у современных студентов. Однако несмотря на то, что в свой адрес они ожидают вежливое обращение с соблюдением правил цифрового общения, сами зачастую этими правилами пренебрегают.

Статья подготовлена в рамках научного проекта по гранту AP08052518 «Формирование информационной культуры казахстанской молодежи как фактор роста интеллектуального потенциала общества» (2020-2022 гг.) (Комитет науки Министерства образования и науки Республики Казахстан).

Литература:

1. Лукинова О. Цифровой этикет. Как не бесить друг друга в интернете. – М.: Эксмо, 2020. – 240с.
2. Лоянич А. Жизнь online. Просто как дважды два. – М.: Эксмо, 2008. – 500с.
3. Мамина Р.И. Этикет и его измерение в современном обществе//Информационное общество: образование, наука, культура и технологии будущего. – 2018(№2). - С. - 204-216.

Хавалаш Ш., ЖМ «Bolashaq» академиясы, Мин-20-2, магистрант
(*Ғылыми жетекші - Какжанова Ф.А. ассоциированный профессор*)

ШЕТ ТІЛІН ЕРТЕ ЖАСТАН ОҚЫТУ КЕЗІНДЕ МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ СӨЙЛЕУ ӘРЕКЕТІН ҰЙЫМДАСТЫРУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Аннотация: Белгілі Әлеуметтік және экономикалық жағдайға байланысты шет тілдерін үйренуге деген қызығушылық жоғалмайды. Ересектерге ғана емес, сонымен қатар мектеп жасына дейінгі балаларға да сұраныс бар. Көптеген сарапшылардың пайымдауынша, осы жас аралығындағы балалардың белгілі бір психикалық және психо-физиологиялық ерекшеліктеріне байланысты мектепке дейінгі жастың ең қолайлы кезең екендігі айтылады. Ата-аналар үшін шет тілін меңгеру бойынша көптеген бағдарламалар ұсынылады, бірақ оқыту әдістемесін, оқу процесін, ұйымдастыру тәсілін таңдау, әдістемелік материалдарды дайындау мәселесі өзектілігін жоғалтпайды. Мақалада мектеп жасына дейінгі балалардың шет тілін меңгертіп, сөйлеу әрекетін дамыту ерекшеліктері мәселесінің негізгі принциптері қаралады.

Түйінді сөздер: шет тілін үйрену, мектеп жасына дейінгі балалар, психолінгвистикалық ерекшеліктер.

21 ғасыр заман талабына сай өсіп келе жатқан ұрпағымызға заманға сай білім мен тәрбие беру әр ұстаз бен тәрбиешінің мақсаты мен міндеті. Мектепке дейінгі ұйымдарда яғни балабақшаларда білім сапасын арттыру күрделі де өзекті мәселе болып отыр. Себебі, бірнеше тілді меңгеру біздің жас ұрпағымызға әлемдік ғылыми – танымдық құпияларын зерттеп, басқаша жаңашыл көзқараспен қарауына септігін тигізеді.

Мектепке дейінгі ұйымдарда шет тілін үйрету заман талабына сай келеді. Шет тілін оқытуда коммуникативты мақсат қойып және соған жетуге талпыныс қажет. Шет тілін ерте

жастан оқыту барысында соған сай бағдарлама жасалу үшін, тақырыпқа сай, жас ерекшеліктерін ескере отырып жасалынуы тиіс. Себебі, сол бағдарлама балаға ой-өріс дамуын, дүниетанымын, сезім мен эмоциясын, адамгершілік пен эстетикалық қасиетін және білімін ары қарай жетілдіруге көмек болуы тиіс.

Мектепке дейінгі мекемелерде шет тілін оқыту мәселесінің өзектілігі балалардағы сезімтал кезеңді барынша пайдалану керектігі туралы ғылыми мәліметтермен негізделген. Қарастырылып отырған мәселе бойынша жас тобы ерекше психолингвистикалық сипаттамалармен сипатталады. Ол лексикалық қорды белсенді түрде кеңейтуге грамматикалық құбылыстарды интуитивті түрде игеруге, сондай-ақ фонетикалық, лексикалық – грамматикалық, стилистикалық деңгейлерде имитациялық сөйлеу қабілеттеріне мүмкіндік беретін жақсы тілдік жадымен ерекшеленеді.

Ғалымдардың қазіргі кездегі зерттеуіне сәйкес, 3 жасқа қарай ми даму жасушаларының 80% аяқталады. Бұл жаста баланың сөйлеу дағдылары қалыптасады. Егер балаға ақпаратты дұрыс әрі тиімді жеткізсе ол көптеген ақпаратты есте сақтай алады. Сондай-ақ бұл жаста ұзақ есте сақтау қабілеті ерекше дамыған. Материалдарды жүйелі түрде қайталай отырып, бала шетелдік сөздерді оңай есте сақтай алады.

-Шет тілдерін үйрену балалардың есте сақтау қабілетін, олардың қабылдауын, ойлауын, қиялын және т.б жақсартады.

-Шет тілдерін ағылшын тілінен бастаудың мағынасы бар, өйткені бұл халықаралық тіл, болашақтың тілі. Жалпы өзіміз өмірде шетелдік музыканы жиі тыңдаймыз, оның ішінде жастар жағы. Сонымен қатар компьютердегі бағдарламалардың көпшілігі ағылшын тілінде, интернетте көптеген бейнелер, көптеген кітаптар да ағылшын тілінде жазылған. Осы бойынша, көптеген сарапшылар баланың белгілі бір психикалық ерекшеліктеріне байланысты мектеп жасына дейінгі шет тілін меңгеру үшін қолайлы кезең екендігімен келіседі. Тілдік ақпаратты тез есте сақтау, әртүрлі тілдердегі сөйлеу ағындарын талдау және жүйелеу мүмкіндігі, еліктеудің табиғи қабілеті, тілдік тосқауылдың болмауы.

1997 жылы «Мектептегі шет тілдері» журналының №2 санында «Балабақшада ағылшын тілінде сөйлеуді оқыту» мақаласының авторы В.В.Щебедина төрт жылдық эксперимент табысты аяқталғандығы туралы ақпаратпен бөліседі. Мақала авторы: «енді осы жастағы балалардың шет тілінде сөйлеуін ертерек оқыту заңды деп айтуға болады, өйткені бұл ерте жастағы балаларды шет тіліне оқытуға және тереңдетуге мүмкіндік берілді делінген. Алайда, осы тәжірибе барысында қандай іс-әрекеттер қолданғаны туралы құпия болып отыр.

Елбасымыз Назарбаев Н.Ә айтып өткендей, «Қазақстан бүкіл әлемде халқы үш тілді пайдаланатын мәдениетті ел ретінде танылуы тиіс» деген болатын. Сондықтан шет тілін ерте жастан оқыту мақсаты-сәбилердің коммуникативті даму біліктілігін арттырады, қызығушылығын оятуға мүмкіндік береді. Баланың шет тілдегі сөйлеу мәселесінің оны қабылдауының оңтайлы жолын қарастыру қажет. Сол оңтайлы жағдайдың бір жолы-ойын элементін пайдалану. Ойын-баланың білім-білік дағдысын қалыптастыратын тәрбие құралы болып табылады. Мектепке дейінгі жаста ойын әрекеті жетекші әрекет екенін ескере отырып, балалар өзінің жеткен ертерек көру үшін ұйымдастырылған оқу іс-әрекеттерімізді көбіне сөйлеу қабілетін дамытуға бағытталған ойын формасында өткізу өте тиімді. Ойын тілді әр жаста тез меңгеруге өте жақсы жағдай жасайды әрі көмектеседі.

Осы ретте ағылшын тілін оқытуға бағытталған әр түрлі ойындарды кеңінен қолдануға болады: ережелерге негізделген ойындар, рөлдік, білім тереңдету ойындары, лингвистика-грамматикалық ойындар пайдалануға болады. Мысалы, сабақтың ұйымдастыру кезеңіне фонетикалық рифмовкалады алуға болады.

Шет тілін оқытуда ең басты орын фонетика екенін ескере отырып, фонетикалық әдісті белсенді қолдану қажет. Балаларды сөйлеу әрекетіне жаттықтыру үшін сабақты көңілді әрі қызықты өту үшін фонетикалық жаттығуларды қолдануға да болады. Мысалы, әр түрлі тілді жаттықтыруға арналған тақпақтар айтқызып, ертегі оқып беріп ондағы таныс сөздерді айтқызу, аудио тыңдалым арқылы тыңдап, айтқызу. Жаңа сөздерді 4-5 жас аралығындағы балаларға түсіндіргенде немесе енгізгенде баланың жас ерекшелігіне және психофизиологиялық ерекшеліктеріне аса мән берген жөн. Себебі, бұл жаста балалардың сөйлеу сезім мүшелерінің заңдылықтарына бағынады. Түрлі түсті көрнекіліктер, ашық суреттер кіші жастағы балаларды үйрету үшін таптырмас құрал. Жаңа сөздерді әдемі көрнекіліктермен қанық түсті суреттермен байланыстыра отырып түсіндірсе, және де оны белгілі бір іс-әрекетте қолданып көрсетсе бала

тез қабылдап, меңгеріп кетеді.егерде балаға бір суретті қайта-қайта қолданып көрсетсе бала жалығып кетеді.Сондықтан көрнекі құралдарды жаңартып отырған жөн.

Шет тілін ерте жастан сөйлеуге үйрету барысында 5-7 жастағы балалаға саусақ ойындарында кіріктіріп үйрету де оң нәтиже береді.Себебі, саусақ ойындары арқылы баланың ұсақ моторикасымен ой-өрісі дами түседі.

З.Я.Футерманның айтуы бойынша , сабақтың өткізілу уақыты 3-4 жастағы балалар үшін 15-20 минут аралығы ,5-7 жас балаларына 20-25 минут уақыт жеткілікті делінген.Футерман тағы да осы орайда тиімді оқыту үшін қажетті іс-әрекетті 5 минут сайын ауыстырып отыру қажет.

Ағылшын тілін оқыту мектепке дейінгі мекемелерден басқа, отбасында да жүзеге асыруға болады.Бұл үшін үй жағдайында дидактикалық ойындар ұйымдастыруға болады.Қарапайым ғана ас үйде жүргенде ас мәзірінің қоспасына қосылған тағамдардың атауын атап үйрету деген сияқты.

Ағылшын тілінде сөзжұмбақтар, жұмбақтар ,лото,лингвистикалық ойындар,д.кен аралау ,жиһаздарды орнына қою, телефонмен сөйлесу ,киім жинау түрінде де қолдануға болады.

Балаларды шет тіліне үйрету бала тілді қарым-қатынас құралы ретінде меңгергенде, яғни жеке сөздер мен сөйлеу үлгілерін үйреніп қана қоймай, сонымен бірге өзіне белгілі модельдерге сәйкес коммуникативті қажеттіліктерге сәйкес мәлімдеме жасауды үйренгенде коммуникативті болуы керек. Шет тіліндегі қарым-қатынас дәлелді және мақсатты болуы керек. Балада шет тілінде сөйлеуге жағымды психологиялық көзқарас қалыптастыру қажет. Мұндай оң мотивацияны құру тәсілі-ойын. Сабақтағы ойындар эпизодтық және оқшауланған болуы керек. Тілді оқыту процесінде басқа іс-әрекеттерді біріктіретін және біріктіретін ойын әдісі қажет. Ойын техникасы қиялдағы жағдайды құруға және баланың немесе мұғалімнің белгілі бір рөлді қабылдауына негізделген. Балабақшада шет тілін оқыту балаларды тәрбиелеу мен дамытуға бағытталған.

Ойын әдістерін қолдану өз кезегінде, білім беру қызметінің негізгі компоненттерінің бірін құрайды.Сонымен қатар, ойын элементі лексикалық материалдарды дамытудың қызықты тәсілі ретінде әрекет етеді.Бірақ, бұл жерде лексикалық материалдарды таңдауға ерекше назар аудару қажет.Ұсынылған материалдар көбіне сөйлеуге арналу қажет және балаға ана тілінде белгілі ұғымдарды білдіруі қажет.Мектеп жасына дейінгі балалар қолдануға болатын немесе қол тигізуге болатын нақты заттарды білдіретін сөздерді сондай-ақ қозғалыс пен әрекеттерді білдіретін етістіктерді жақсы меңгереді.Шамамен лексикалық тақырыптарды келесі тақырыптармен ұсынуға болады: Ағылшын алфавиті, санау,түстер, ойыншықтар, дене мүшелері, жануарлар т.б.Мұнда лексикалық материалдарды есте сақтау үшін келесідей әдістерді қолдануға болады:

- сурет бойынша болжау (сөздер,ойыншықтар, жұмбақтар)
- дене шынықтыру минуттары (іс-әрекеттерді атау, әс-әрекеттер мен командалар)
- назар аудару, түсіндіру ойындары (мұғалім лексикалық бірліктерді атайды немесе ойынышк, суреттерді көрсетеді
- тақырып немесе сурет бойынша).Міне, осылайша лексикалық тапсырмалар қызықты болады.

Баланың жасына және бейнелі ойлануына өте ыңғайлы ,оның шет тілінде тыңдау және сөйлеу қабілетін дамытуға бағытталған оқу материалдарының өнімді түрі-ертегі.Л.Дженің айтуынша ертегі «балалар саяхаты» қызметін атқарады.Ертегінің қол жетімділігі мен қарапайымдылығы оның мектеп жасына дейінгі баланың ішкі әлеміне жақын болуы танымдық қызығушылықты қалыптастырады.Ерте кезеңде ағылшын тілін дамыту үшін театрландырылған іс-шаралар ,ертегілер элементтерін ,ертегі сюжеттерін қамтитын сабақтар қолданылған.

Американ ғалым философы Дейль Карнеги «Ең бірінші адам бойындағы қажеттілікті туғыза білу керек.Ондай іс қолынан келетін адам бүкіл әлемді мойындата алады » деген екен.Баланың бойындағы қажеттілікті тудыру үшін ең басты міндеті шет тілін меңгерту керек.Содан барып оқушылардың ойын дамытуға кірісу қажет деп санайды.

Балалық шақ-бұл жаңа ашылулар, жаңа білім кезеңі, бұл материал тезірек игеріліп, аз күш жұмсалатын уақыт. Мектепке дейінгі жастағы балаға шет тілін оқытуды мектепке дайындық кезеңі ретінде қарастыруға болады, сондықтан болашақта оған үлкен оқу жүктемесіне бейімделу оңайырақ болады. Оның ана тілінде де, шет тілінде де қарым-қатынас дағдылары қалыптасады, ұқыптылық, табандылық, еңбекқорлық және жаңа білім алуға деген қызығушылық дамиды. Бірақ шет тілдерін меңгеру саласында мектепке дейінгі білім берудің әдістемесін таңдау, мақсаттары мен міндеттерін қою мәселесі шешілмеген күйінде қалып отыр. Балаларды қосымша

мектепке дейінгі оқыту заманауи білім беру моделінің дербес компоненті ретінде қарастырылады. Ата-аналар өздері ұсынған көптеген бағдарламалардың ішінен ең қолайлы бағдарламаны таңдағаны дұрыс.

Әдебиеттер:

1. Почему английский лучше начинать учить с раннего детства? – Режим доступа: <http://edinstvennaya.ua/psychology/self-development/8831-pochemu-angliyskiy-luchshe-nachinat-uchit-s-rannego-detstva>

2. Машинистова Н.В. Языковое развитие детей старшего дошкольного возраста // Сибирский педагогический журнал. – 2012. – №9. Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/yazykovoe-razvitie-detey-starshego-doshkolnogo-vozrasta>

3. Футерман З.Я. Иностранный язык в детском саду. – Киев, 1984.

4. Щебедина В.В. Обучение детей английской разговорной речи в детском саду // Иностранные языки в школе – 1997. - №2. – С. 55-58.

5. Шолпо И.Л. Как научить дошкольника говорить по-английски: Учебное пособие по методике преподавания английского языка для педагогических вузов, колледжей и училищ по специальности "Преподаватель иностранного языка в детском саду". – СПб., 1999.

6. Скорикова Т. И. Особенности формирования лексических навыков у детей дошкольного возраста в процессе образовательной деятельности по английскому языку [электронный ресурс] — Режим доступа. — URL:

<http://nsportal.ru/detskiy-sad/razvitie-rechi/2013/08/27/osobennosti-formirovaniya-leksicheskikh-navykov-u-detey>

Чикалова П.С., Карагандинский университет имени академика Е.А. Букетова, педагогический факультет, гр. МПиП-62, магистрант
(*Научный руководитель – д.п.н., профессор Карманова Ж.А.*)

МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-НАПРАВЛЕННОЙ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ НА ОСНОВЕ ТЕХНОЛОГИИ CLIL

Исследовав работы Якаевой Т.И., можно познакомиться с историей возникновения CLIL-технологии, которое берёт своё начало в XVI-XVIII веках. Одно из первых упоминаний об изучении иностранного языка через его предметное содержание описывается в трудах – Яна Амоса Каменского и Маттиаса Белла (словацкого педагога). Бел при обучении студентов иностранным языкам использовал исторические тексты, делая акцент на особенности культуры страны изучаемого языка [1].

В 1960-1970 годах в Североамериканских школах возникла идея изучения иностранного языка через его интеграцию в содержание учебного предмета. Так, например, возникли специальные программы билингвального языкового погружения для обучения студентов, которых обучали французскому языку при их родном английском языке [2].

В Европе термин CLIL вводится в 1990-ых годах финским специалистом билингвального обучения Дэвидом Маршем, и именно, он определил этот процесс как обучение неязыкового предмета через призму иностранного языка. После этого, этот метод стал пользоваться огромной популярностью в европейской системе образования, а если быть точнее – в Европейских университетах.

В условиях использования CLIL-технологии в рамках изучаемого предмета через иностранный язык, стоит использовать поэтапные и структурированные модели формирования данной технологии. Чтобы использовать профессионально-ориентированное иноязычное обучения в университетах, важно преподавать предмет через коммуникативный, проектный или деятельностный подход.

Воног В.В. выделял наиболее востребованный и популярный подход в обучении предмета через иностранный язык, который назывался интегрированный подход (ИП), в свою очередь отличающейся своим прикладным характером. Ко всему прочему, растет интерес у современных студентов владеть профессиональными коммуникативными компетенциями по разным